

Amantius Akimjak

Učenia Jána Pavla II o rodine

Pedagogika Rodziny 2/1, 188-193

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Amantius Akimjak
Catholic University in Ružomberok

Učenia Jána Pavla II o rodine Nauka Jana Pawła II o rodzinie

Streszczenie

Artykuł opiera się na kilku postulatach: Rodzina winna być zdrową i podstawową komórką społeczeństwa i Kościoła, rodzina jest miejscem miłości i życia; miejscem, gdzie rodzi się umiłowanie życia, ważne jest, aby młodzi ludzie nie zaniedbywali przygotowania się do małżeństwa i życia rodzinnego. Autor dyskutuje z młodzieżą na temat zagrożeń dotyczących miłości i relacji, przedstawia punkt widzenia papieża, który podkreśla, że rodzina ludzka jest centrum, od którego w dużej mierze zależy przyszłość społeczeństwa, a także mówi o jedności, nierozzerwalności i wierności w małżeństwie. Na koniec apeluje do członków społeczności, aby podkreślić wartości życia małżeńskiego, które pomagają kształtować zdrową rodzinę.

Słowa kluczowe: *rodzina, młodzież, małżeństwo, przygotowanie do małżeństwa, nauczanie Jana Pawła II.*

The Teaching of John Paul II on Family

Summary

The article stems from a number of postulates, such as: Family should be a healthy cell of the Church, the family is a place of love and life, the place where love bears life, it is important that young people do not neglect their preparation for family life. The author of the article discusses with young people the dangers relating to love and relationships, he presents the opinion of the Holy Father, who highlights the fact that family is the crossroad of human beings, on which to great extent depends their future, further the author speaks of unity, inseparability and faithfulness in marriage. In conclusion the author points out the necessity of inclusion into life the values of marriage, which should help in the development of a healthy family.

Keywords: *family, young people, marriage, preparation for marriage, teaching of John Paul II.*

Úvod

Témou článku je Rodina v učení Jána Pavla II.. Táto téma, téma rodiny, bola ústrednou témou jeho pontifikátu. Bol blízky mladým, ktorých sa snažil viesť k úcte voči rodine. Nenechal si nikdy utiecť príležitosť, aby mohol mladým hovoriť o rodine a pripravovať ich na manželstvo.

Počas jeho pontifikátu vyhlásil aj Rok rodiny v roku 1994, pretože vedel aká dôležitá je rodina pre spoločnosť – národ, svet, ale aj pre Cirkev.

Článok je písaný v prítomnom čase a nie v minulom. Je to preto, lebo myšlienky Svätého Otca sú prítomné a budú prítomne v našich myšliach aj naďalej, aj keď už nie je medzi nami.

Rodina má byť zdravou bunkou Cirkvi aj spoločnosti. Sám Ján Pavol II. povedal: „*Rodina je miestom lásky a života; miestom, kde láska rodí život.*“ Svätému Otcovi počas jeho pontifikátu, ale aj počas celého jeho života veľmi záležalo na tom, aby sa rodina stala skutočne miestom lásky a života. V listoch mladým zdôrazňoval, aká dôležitá je príprava na manželstvo. Napísal apoštolskú exhortáciu FAMILIARIS CONSORTIO (o úlohách kresťanskej rodiny v dnešnom svete – 22. 11. 1981) Vyzdvihol v nej poslanie rodiny a úlohu pripraviť mladých na manželstvo a rodinu. Tejto úlohe sa venoval aj on, hlavne na svetových stretnutiach mladých. Mladosť je čas intenzívneho objavovania ľudského „ja“, jeho vlastností a schopností. Mladosť stavia človeka pred úlohu plánovať si celý život. Mladý človek sa rozhoduje, objavuje na čo je povolaný a snaží sa na túto otázku nájsť odpoveď. Svätý Otec tu pripomína, že je to obdobie, kedy by mladý človek nemal byť sám. Dôležité sú tu rady rodičov a opora kňaza, pretože s mladosťou prichádza čas veľkých rozhodnutí. Dospelí, a predovšetkým rodičia, majú poskytnúť rady pri voľbe povolania, majú mladých nasmerovať na správnu cestu.

Mládež a rodina

Človek vchádza do obdobia, kedy začína byť zodpovedný sám za seba. Ale nielen za seba, ale aj za svojho blížneho a svet. Musí si uvedomiť, že je zodpovedný za všetky svoje rozhodnutia. Pápež hovorí v posolstve mládeži celého sveta, že svoju kvalitu voľby si potom overujú v ťažkých momentoch a chvíľach skúšky. Ak jeho rozhodnutie bolo správne vydrží aj v ťažkých chvíľach. Hľadanie povolania je ťažká a náročná cesta, ale človek má na nej istotu a ňou je Kristus. „Dar Ducha tvorí základ každého povolania.“ [Posolstvo, 1998]

Pápež v tomto období rozhodovania zdôrazňuje silu modlitby. Hovorí vo svojom apoštolskom liste Parati semper: „*Keď mladý človek vstúpi do seba a nadviaže s Kristom rozhovor v modlitbe, túži ... čítať večný úmysel, ktorý má s ním Boh, ... Úloha, ktorú mu Boh zveruje, je úplne ponechaná jeho slobodnému rozhodovaniu,...*“ Poznávanie životného povolania je fascinujúce vnútorné úsilie, v ktorom sa rozvíja a rastie ľudská zrelosť a mladá osobnosť nadobúda vnútornú zrelosť. Človek sa na svoje povolanie pripravuje predovšetkým v rodine.

„*Dnes je viac ako inokedy dôležité, aby mladí nezanedbali prípravu na manželstvo a rodinný život.*“ [Ján Pavol II, 1993] Pápež vyzýva mladých, aby sa zodpovedne a svedomito pripravovali na manželstvo. Ján Pavol II. upozorňuje mladých na množstvo nebezpečenstiev, predovšetkým čo sa týka lásky a vzťahov:

- 1) **nebezpečenstvo, ktoré ohrozuje ich čistotu** – čistota je pre svet staromódna. Svet predkladá namiesto čistoty atikoncepčné prípravky. Pápež vyzýva mladých, aby si chránili dar čistoty, pretože je žriedlom síl a je žriedlom lásky. Poukazuje na to, že čistota spočíva v ovládaní sa, v schopnosti usmerňovať pohlavný pud na službu lásky a zapojiť sa do rozvoja osoby. Čistota ako cnosť nemôže existovať bez schopnosti zriekať sa, prinášať obety, vedieť čakať. Toto všetko si musia vypestovať.
- 2) S ohrozením čistoty človeka úzko súvisí **ohrozenie jeho slobody**. Svätý Otec ich pred tým vystíha. Hovorí, že majú byť „pravdivo“ slobodný. Slobodný neznamena robiť všetko, čo sa ľudom páči. Znamená to používať vlastnú slobodu na to, čo je naozaj dobré, teda byť človekom s čistým svedomím, byť zodpovedným, byť človekom pre „druhých.“ Sloboda vedie k pravej láske a v nej spočíva príprava na manželstvo a rodinu.
- 3) **Otupenie zmyslu pre zlo** – človek si myslí, že je všetkým a poradí si sám. Príprava na manželstvo a rodinu spočíva v tom, že človek sa má naučiť žiť s druhými a má sa ich naučiť prijímať. Človek potrebuje druhých a predovšetkým potrebuje Boha.
- 4) **Konzumizmus a materializmus** – „človek začne druhého pokladať za nástroj. Takýto človek sa zrieka zodpovednosti a námahy robiť vlastné samostatné rozhodnutia.“ [Ján Pavol II, 1999] Ak vstúpi konzumizmus a materializmus do vzťahov, osoby si prestávajú byť darom navzájom, ale stávajú sa majetkom, čo sa protiví dôstojnosti človeka. Hriech a materializmus vylučuje lásku predovšetkým LÁSKU = BOH. Máme sa učiť láske. Svätý Otec vyzdvihuje hlavne text zo Svätého písma

(1Kor13,4-7): „Láska je trpezlivá, láska je dobrotivá; nezávidí, nevypína sa, nevystatuje sa, nie je nehanebná, nie je sebecká, nerozčuľuje sa, nemyslí na zlé, neteší sa z neprávosti, ale raduje sa z pravdy. Všetko znáša, všetko verí, všetko dúfa, všetko vydrží.“ Kristus učí manželskej láske. On nám pomáha bojovať proti všetkým nebezpečenstvám.

Ale najväčším nebezpečenstvom pre lásku je **egoizmus**. Mladí sa mu majú vyhýbať a učiť sa umeniu lásky.

Rodina a manželstvo

Boh stvoril človeka na svoj obraz a podobu a povolal ho, aby naplnil zem. Tým mu dal zvláštnu úlohu, ktorou ho povolal do manželstva. Boh stvoril človeka ako muža a ženu, dáva tak vznik prvej rodine. Boh neostáva len pri zrode manželstva a rodiny, ale je v nej prítomný neustále. Požehnáva manželstvo a rodinu. Celé Sväté písmo dáva základ pre chápanie manželstva a rodiny, pretože sám Boh je pôvodcom manželstva. Svätý Otec zdôrazňuje, že rodina je križovatkou človeka, od ktorej z veľkej miery závisí jeho budúcnosť.

Manželstvo a rodina sú dnes veľmi ohrozené, preto sú potrebné svedectvá manželov o sebe samých. V manželstve a rodine sa musí človek naučiť prinášať obety. V súvislosti s manželstvom Svätý Otec hovorí o:

- **jednote** – manželia sa majú snažiť nielen o telesnú jednotu ale i o jednotu duše. Jednota nastáva vtedy ak sú srdcia nasmerované jedným smerom.
- **nerozlučiteľnosť**
- **vernosť** – podobne ako nerozlučiteľnosť vyplýva z daru seba samých, ktorou sa manželia odovzdávajú jeden druhému.

Základnou úlohou manželstva a rodiny je otvorenosť manželov pre plodnosť a výchovu svojho potomstva. Majú svoje potomstvo prijať a následne ho z láskou a úctou vychovávať. Viest' ho na ceste životom, pomáhať mu, aby vedelo vytvárať medziosobné vzťahy, v ktorých vládne láska a spravodlivosť, ako hovorí Svätý Otec v apoštolskej exhortácii Familiaris consortio. Rodičia sú prvými a hlavnými vychovávateľmi svojich detí [Ján Pavol II, 1993]. V exhortácii upozorňuje, že v dnešnom svete, tak ako klesá hodnota rodiny, klesá aj hodnota výchovy. Mnohí si myslia, že keď deťom dajú všetko, čo chcú, a všetko im dovoľia, vychovávajú svoje deti v láske. Dobrá výchova spočíva vo výchove k hodnotám, ako je láska, pravda, otvorenosť, dobrota, trpezlivosť. Pápež zdôrazňuje, že deti potrebujú predovšetkým

lásku rodičov. Pápež ďalej hovorí, že deti potrebujú cítiť lásku svojich rodičov, lásku, ktorá spočíva v obete a v sebazapieraní.

Rodina – stredisko lásky

Rodina má byť strediskom a srdcom civilizácie lásky. Civilizácia lásky začína zjavením Boha, ktorý je Láska a táto Láska sa rozlieva v srdciach skrze Ducha Svätého. V srdciach rastie a skrze lásku sa človek dokáže darovať a darovanie seba navzájom je v rodine veľmi dôležité. Za protiklad civilizácie lásky sa pokladá tzv. „voľná láska“ V apoštolskom liste Gratissimam Sane sa píše, že kvôli „voľnej láske“ sa zničilo už veľa rodín, pretože ľudia si myslia, že „voľná láska“ je predkladaná za ovocie „pravého“ citu, ale v skutočnosti lásku ničí. Lásku človeka nemôžeme od nikoho vyžadovať, ani ju nikomu nanútiť, pretože láska spočíva v slobodnom rozhodnutí. Láska je zverená mužovi a žene vo sviatosti manželstva. Rodina je vyjadrením takejto lásky. Láska je opravdivý prameň jednoty a sily rodiny. Rodina je postavená do stredu veľkého zápasu medzi dobrom a zlom.

Cti otca svojho i matku svoju

S témou rodiny súvisí aj štvrté Božie prikázanie: „Cti otca svojho a matku svoju“ Chcela by som zacitovať z listu Gratissimam Sane: „Štvrté prikázanie je v úzkom súvisení s prikázaním lásky. Medzi „ctí“ a „miluj“ je hlboké puto. ... Zavúzuje ctíť iba rodičov? V doslovnom zmysle áno. Nepriamo však môžeme hovoriť aj o „úcte“, k deťom zo strany rodičov. „Cti“ znamená: uznaj! ... Ak štvrté prikázanie vyžaduje ctíť otca a matku, vyžaduje to aj vzhľadom na dobro celej rodiny. Práve preto teda ukladá povinnosti aj samotným rodičom. Zdá sa, že Božie prikázanie im priamo pripomína: Rodičia, konajte tak, aby si vaše správanie zaslúžilo úctu (a lásku) zo strany vašich detí! Nedovoľte, aby do „morálnej prázdnoty“ upadla Božia požiadavka na úctu k vám! V konečnom dôsledku ide totiž o vzájomnú úctu. Prikázanie „Cti svojho otca a svoju matku!“ hovorí nepriamo: „Ctíte svojich synov a svoje dcéry!“. Zasluhujú si to, lebo jestvujú, lebo sú tým, čím sú: to platí od prvej chvíle počatia. “

Svätý Otec v exhortácii vkladá novú nádej do rodín, lebo od rodín závisí celý svet. Ak rodina vo svete stratí svoju podstatu a postavenie, svet sa začne rútiť do neznáma. Jedine skrze rodinu sa môžu formovať nové osobnosti, ktoré dokážu hýbať svetom a udávať mu správny smer. Predstavitelia štátov by nemali na takúto dôležitú úlohu rodiny, aby rodina dostala v štáte

svoje miesto, aby mohla vychovávať osobnosti, ktoré ho povedú, ktoré ho budú zodpovedne viesť [Ján Pavol II, 1993].

Záver

Svätý Otec sa obracia na manželov, otcov, matky, ale hlavne mládež. Mládež preto lebo ju považoval za nádej, budúcnosť Cirkvi a sveta. Aby uvádzali do života hodnoty manželstva a napomáhali rozvoju zdravej rodiny. Rodiny by mali kráčať po ceste Krista. Vzorom každej rodiny by mala byť Svätá rodina [Posolstvo, 1998].

Bibliografia

Ján Pavol II.: *Exhortácia Familiaris consortio*. Trnava: SSV, 1993

Ján Pavol II.: *Nebojme sa pravdy*. Bratislava: LÚČ, 1999

Posolstvo Sv. Otca mladým na celom svete pri príležitosti XII. svetového dňa mládeže 1998. Trnava: SSV, 1998